

С. І. Ціхун

Лімбічна система

ЛІМБІЧНА СИСТЕМА (від лат. *limbus* – край, облямівка) – сукупність певних структур головного мозку (кінцевого, проміжного й середнього відділів), пов'язаних між собою фізіологічно (функціонально) завдяки участі в організації емоційно-мотиваційної поведінки. Структури лімбічної системи розміщені у вигляді двостороннього кільця на межі з корою півкуль головного мозку й відокремлюють її від стовбура мозку.

Лімбічна система складається з коркових та підкіркових структур. Коркові структури формують елементи стародавньої і давньої кори, серед яких:

- нюхові цибулина, тракт і трикутник;
- т. зв. передня продірявлена речовина;
- спинна, зубчаста, парагіпокампальні звивини;
- гіпокамп;
- мигдалеподібне та сосочкоподібні тіла;
- гіпоталамус;
- ретикулярна формація середнього мозку.

Основне фізіологічне призначення лімбічної системи: регуляція вегетативних функцій організму (кровообіг, дихання, травлення, виділення, статевий потяг, функціонування внутрішніх органів тощо), організація процесів саморегуляції поведінки (зокрема інстинктивних) і психічної активності (емоцій та мотивацій). Іншими функціями є регуляція нюхової системи (на думку деяких учених, лімбічна система пов'язана лише з нею), циклу бадьорість–сон, організація короткочасної і довготривалої пам'яті.

Поняття лімбічної системи вивчають у нейробіології. У науковий обіг його вперше запровадив 1952 американський дослідник П. Маклін. Він охарактеризував лімбічну систему як сукупність структур головного мозку, що беруть участь в організації поведінки на основі емоцій і мотивів. Проте окремі нейробіологи пропонують відмовитися від цього терміна, оскільки семантично він не відповідає фізіологічному змісту цього поняття. У своїх подальших дослідженнях П. Маклін поглибив знання про лімбічну систему і запропонував теорію триєдиного мозку (на протигагу теорії про дві функціональні півкулі головного мозку), згідно з якою мозок людини складається із 3-х частин, кожна з яких співвіднесена з

певним етапом еволюції людини і, відповідно, певними функціями. Історично перша частина мозку – рептилоїдний мозок – відповідає за інстинкти самозбереження та продовження роду, друга – лімбічний мозок – за емоційні та пізнавальні функції, третя – новий мозок – за сприйняття, аналітичне мислення, інтелект, мову, свідомість. Загалом питання будови, призначення, функцій цієї системи лишаються актуальними донині, оскільки наявні знання про неї ґрунтуються лише на основі теорій і потребують глибшої надійності.

Рекомендована література

1. P. D. MacLean. Some psychiatric implications of physiological studies on the frontotemporal portion of limbic system (visceral brain) // *Electroencephalography and Clinical Neurophysiology*. 1952. Vol. 4, № 4;
2. Физиология и патофизиология лимбико-ретикулярной системы. Москва, 1971;
3. J. A. Simpson. The Limbic System // *J. of Neurology, Neurosurgery, and Psychiatry*. 1973. Vol. 39, № 11;
4. *Psychopharmacology of the Limbic System*. Oxford, 1984;
5. Маруненко І. М., Неведомська Є. О., Волковська Г. І. *Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи*. К., 2013.

Бібліографічний опис:

Лімбічна система / С. І. Ціхун // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55488>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).